



C/2024/1760

22.3.2024

P9_TA(2023)0320

Sprawozdanie za rok 2022 dotyczące Turcji

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 13 września 2023 r. w sprawie sprawozdania Komisji za rok 2022 dotyczącego Turcji (2022/2205(INI))

(C/2024/1760)

Parlament Europejski,

- uwzględniając konkluzje Rady Europejskiej z 23 czerwca 2022 r., 24 czerwca 2021 r. i 1 października 2020 r. oraz wszystkie wcześniejsze odnośne konkluzje Rady i Rady Europejskiej,
- uwzględniając oświadczenie członków Rady Europejskiej z 25 marca 2021 r. w sprawie Turcji,
- uwzględniając oświadczenia UE i Turcji z 18 marca 2016 r. i z 29 listopada 2015 r.,
- uwzględniając ramy negocjacyjne dla Turcji z 3 października 2005 r. oraz przewidziany w nich mandat, zgodnie z którym, podobnie jak w przypadku wszystkich krajów kandydujących, ostateczne przystąpienie Turcji do UE zależy od pełnego przestrzegania kryteriów kopenhaskich oraz normalizacji jej stosunków z wszystkimi państwami członkowskimi UE, w tym z Republiką Cypryjską,
- uwzględniając oświadczenie wydane przez ówczesną Wspólnotę Europejską i jej państwa członkowskie 21 września 2005 r. w następstwie oświadczenia złożonego przez Turcję przy okazji podpisania przez nią protokołu dodatkowego do porozumienia z Ankary 29 lipca 2005 r., w tym postanowienie, że uznanie wszystkich państw członkowskich jest koniecznym elementem negocjacji, a także pełne wdrożenie protokołu dodatkowego do porozumienia z Ankary wobec wszystkich państw członkowskich poprzez usunięcie wszelkich przeszkód w swobodnym przepływie towarów, w tym ograniczeń dotyczących środków transportu, bez uprzedzeń i dyskryminacji,
- uwzględniając komunikat Komisji z 12 października 2022 r. w sprawie polityki rozszerzenia UE (COM(2022)0528) oraz towarzyszące mu sprawozdanie za 2022 r. dotyczące Turcji (SWD(2022)0333),
- uwzględniając komunikat Komisji z 24 maja 2022 r. zatytułowany „Szóste sprawozdanie roczne w sprawie Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji” (COM(2022)0243),
- uwzględniając ramy środków ograniczających ustanowione przez UE 11 listopada 2019 r. w odpowiedzi na nielegalne odwierty prowadzone przez Turcję we wschodniej części Morza Śródziemnego, które to ramy odnowiono ostatnio decyzją Rady (WPZiB) 2022/2186 z 8 listopada 2022 r. zmieniającą decyzję (WPZiB) 2019/1894 w sprawie środków ograniczających w związku z prowadzonymi przez Turcję bez zezwolenia odwiertami we wschodniej części Morza Śródziemnego ⁽¹⁾,
- uwzględniając wyniki wyborów prezydenckich i parlamentarnych, które odbyły się w Turcji 14 maja 2023 r., oraz drugiej tury wyborów prezydenckich z 28 maja 2023 r.,
- uwzględniając oświadczenia dotyczące wstępnych ustaleń i wniosków z międzynarodowej misji obserwacji wyborów w Republice Turcji, wydane 14 maja 2023 r. i 28 maja 2023 r. przez Biuro Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka (ODIHR) Organizacji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE),
- uwzględniając rezolucję Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy nr 2459 (2022) z 12 października 2022 r. zatytułowaną „Wypełnianie obowiązków i zobowiązań przez Turcję” oraz powiązane sprawozdanie jego komitetu monitorującego z 14 września 2022 r.,
- uwzględniając art. 46 europejskiej konwencji praw człowieka, który stanowi, że układające się strony zobowiązują się do przestrzegania ostatecznego wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) we wszystkich sprawach, w których są stronami, i w związku z tym uwzględniając zobowiązanie Turcji do wdrożenia wszystkich wyroków ETPC,

⁽¹⁾ Dz.U. L 288 z 9.11.2022, s. 81.

- uwzględniając stosowne rezolucje Komitetu Ministrów Rady Europy, w tym rezolucje tymczasowe z 2 lutego 2022 r. i z 2 grudnia 2021 r. w sprawie wykonania wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Kavala przeciwko Turcji oraz rezolucje tymczasowe z 9 marca 2023 r. i z 2 grudnia 2021 r. w sprawie wykonania wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawie Selahattin Demirtaş przeciwko Turcji (nr 2), a także żądanie Rady Europy z 8 czerwca 2023 r. dotyczące natychmiastowego uwolnienia Osmana Kavali, Figen Yüksekdağ i Selahattina Demirtaş,
 - uwzględniając inicjatywę na rzecz bezpiecznego transportu zboża i artykułów spożywczych z ukraińskich portów (czarnomorska inicjatywa zbożowa) z 22 lipca 2022 r.,
 - uwzględniając analizę ekonomiczną Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju dotyczącą Turcji z 27 lutego 2023 r.,
 - uwzględniając opublikowany przez Reporterów bez Granic światowy ranking wolności prasy z 2023 r., w którym na 180 krajów Turcja znalazła się na 165. miejscu,
 - uwzględniając oświadczenie UNESCO z 10 lipca 2020 r. w sprawie Hagii Sophii (Stambuł) oraz decyzję Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO z 31 lipca 2021 r.,
 - uwzględniając swoje wcześniejsze rezolucje w sprawie Turcji, w szczególności rezolucję z 7 czerwca 2022 r. w sprawie sprawozdania Komisji za rok 2021 dotyczącego Turcji⁽²⁾ i z 19 maja 2021 r. w sprawie sprawozdań Komisji dotyczących Turcji za lata 2019–2020⁽³⁾ oraz z 26 listopada 2020 r. w sprawie eskalacji napięć w Waroszy w związku z nielegalnymi działaniami Turcji i pilną potrzebą wznowienia rozmów⁽⁴⁾,
 - uwzględniając oświadczenie prasowe Rady Bezpieczeństwa ONZ na temat Cypru z 21 sierpnia 2023 r.,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 5 maja 2022 r. w sprawie Osmana Kavali w Turcji⁽⁵⁾,
 - uwzględniając swoją rezolucję z 7 października 2021 r. w sprawie sprawozdania z wykonania dotyczącego funduszy powierniczych UE oraz Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji⁽⁶⁾,
 - uwzględniając swoje poprzednie rezolucje, w szczególności z 15 kwietnia 2015 r. w sprawie setnej rocznicy ludobójstwa Ormian⁽⁷⁾,
 - uwzględniając art. 54 Regulaminu,
 - uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych (A9-0247/2023),
- A. mając na uwadze, że w maju 2023 r. odbyły się w Turcji wybory prezydenckie i parlamentarne;
- B. mając na uwadze, że Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy i Zgromadzenie Parlamentarne OBWE zostały zaproszone do obserwowania wyborów przeprowadzonych w Turcji 14 maja 2023 r.; mając na uwadze, że Parlament Europejski nie został zaproszony ze względu na zarzuty dotyczące niesprawiedliwego traktowania;
- C. mając na uwadze, że w wyniku wspólnej misji obserwacji Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE (ODIHR), OBWE i Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy stwierdzono, że ramy prawne wyborów prezydenckich i parlamentarnych nie zapewniają w pełni podstaw do przeprowadzenia demokratycznych wyborów oraz że utrzymujące się ograniczenia podstawowych wolności zgromadzeń, zrzeszania się i wypowiedzi utrudniają udział niektórych polityków i partii opozycyjnych, a także społeczeństwa obywatelskiego i niezależnych mediów;
- D. mając na uwadze, że 6 lutego 2023 r. w południowo-wschodniej części Turcji doszło do niszczycielskiego trzęsienia ziemi, które spowodowało liczne ofiary śmiertelne, ogromne szkody w infrastrukturze i pozostawiło 1,7 miliona osób w Turcji i północnej Syrii w pilnej potrzebie pomocy humanitarnej; mając na uwadze, że 21 państw członkowskich UE niezwłocznie wysłało do Turcji zespoły poszukiwawczo-ratownicze; mając na uwadze, że podczas międzynarodowej konferencji darczyńców UE i jej międzynarodowi partnerzy zadeklarowali 6,05 mld euro na pomoc dla Turcji po trzęsieniu ziemi;

⁽²⁾ Dz.U. C 493 z 27.12.2022, s. 2.

⁽³⁾ Dz.U. C 15 z 12.1.2022, s. 81.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 425 z 20.10.2021, s. 143.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 465 z 6.12.2022, s. 112.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 132 z 24.3.2022, s. 88.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 328 z 6.9.2016, s. 2.

- E. mając na uwadze, że Turcja nadal jest krajem kandydującym do przystąpienia do UE, sojusznikiem NATO oraz kluczowym partnerem w obszarze bezpieczeństwa, stosunków handlowych i gospodarczych oraz w dziedzinie migracji; mając na uwadze, że oczekuje się, iż Turcja będzie przestrzegać wartości demokratycznych, praworządności i praw człowieka oraz przestrzegać prawa UE;
- F. mając na uwadze, że Unia Europejska i jej państwa członkowskie są partnerami Turcji i jej narodu, z którym Europę łączą silne więzi handlowe, kulturowe i historyczne; mając na uwadze, że Turcja jest szóstym co do wielkości partnerem handlowym UE, podczas gdy UE jest największym partnerem handlowym Turcji;
- G. mając na uwadze, że Turcja od wielu lat stopniowo, ale stale odchodzi od wartości i ram normatywnych UE, co uwidacznia nader niepokojącą i pogłębiającą się tendencję i czego przykładem jest coraz więcej ustaw i środków ograniczających praworządność, podstawowe wolności, prawa człowieka i swobody obywatelskie, a także działania sprzeczne z prawem międzynarodowym i stosunkami dobrosąsiedzkimi;
- H. mając na uwadze, że spirala spadkowa w zakresie praw człowieka i praworządności trwa nadal, o czym świadczy 165. miejsce Turcji na liście 180 krajów w światowym indeksie wolności prasy z 2023 r., co oznacza spadek o 16 miejsc w porównaniu z rokiem 2022; mając na uwadze, że Turcja zajęła 48. miejsce na 49 krajów pod względem praw człowieka osób LGBT, zgodnie z „Tęczową mapą Europy 2022” opublikowaną przez europejski oddział Międzynarodowego Stowarzyszenia Lesbijek, Gejów, Osób Biseksualnych, Osób Transpłciowych i Interseksualnych (ILGA-Europe);
- I. mając na uwadze, że pozytywny program przedstawiony przez UE w 2021 r. jest obecnie praktycznie w martwym punkcie; mając na uwadze, że negocjacje w sprawie przystąpienia do UE faktycznie utknęły w martwym punkcie od 2018 r. z powodu pogorszenia się praworządności i demokracji w Turcji; mając na uwadze, że Turcja musi wiarygodnie wykazać swoje zaangażowanie na rzecz bliższych stosunków i dostosowania się do Unii Europejskiej;
- J. mając na uwadze, że Turcja jest członkiem Rady Europy i w związku z tym obowiązują ją wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka;
- K. mając na uwadze, że według raportu platformy na rzecz położenia kresu kobietobójstwu (KCDP) w 2022 r. w Turcji 334 kobiety zostały zabite przez mężczyzn, a 245 kobiet znaleziono martwych w podejrzanych okolicznościach; mając na uwadze, że w swoim raporcie z 2021 r. platforma odnotowała, że 280 kobiet zostało zabitych, a 217 kobiet zostało znalezionych martwych w podejrzanych okolicznościach;
- L. mając na uwadze, że rosyjska wojna napastnicza powoduje bezprecedensowe zmiany geopolityczne w Europie; mając na uwadze, że kluczowe położenie Turcji umożliwia jej odgrywanie zasadniczej i strategicznej roli; mając na uwadze, że Turcja jest jedynym mediatorem zaakceptowanym zarówno przez Ukrainę, jak i Rosję, a także odegrała kluczową rolę w wypracowaniu porozumienia dotyczącego jakże ważnej czarnomorskiej inicjatywy zbożowej; mając jednak na uwadze, że Turcja postanowiła nie stosować sankcji UE wobec Rosji; mając na uwadze, że głównie z tego powodu w latach 2021–2022 dostosowanie polityki zagranicznej Turcji do oświadczeń UE dotyczących wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa pogorszyło się z 14 do zaledwie 7 %, co jest zdecydowanie najniższym wynikiem spośród wszystkich krajów objętych procesem rozszerzenia; mając na uwadze, że wymiana handlowa między Turcją a Rosją wzrosła niemal dwukrotnie od czasu nałożenia przez UE sankcji na Rosję;
- M. mając na uwadze, że obecnie bardziej niż kiedykolwiek w przeszłości w stosunkach UE–Turcja należy podjąć wspólne wysiłki na rzecz wsparcia prawnie uznanego statusu quo ante wszędzie tam, gdzie Federacja Rosyjska prowadziła wojny napastnicze bądź naruszyła prawo międzynarodowe lub międzynarodowo uznane granice;
- N. mając na uwadze, że Turcja w dalszym ciągu jest kluczowym partnerem w kwestii stabilności szeroko rozumianego regionu wschodniej części Morza Śródziemnego, a także mając na uwadze, że napięcia między UE a Turcją w związku z sytuacją we wschodniej części regionu Morza Śródziemnego uległy osłabieniu, ale nie ustały;
- O. mając na uwadze, że wielokrotnie zwracano się do Turcji o powstrzymanie się od wszelkich działań naruszających suwerenność i suwerenne prawa wszystkich państw członkowskich UE oraz prawo międzynarodowe i unijne;
- P. mając na uwadze, że po długim opóźnieniu Wielkie Zgromadzenie Narodowe Turcji w marcu 2023 r. ratyfikowało członkostwo Finlandii w NATO, umożliwiając temu państwu przystąpienie do sojuszu; mając na uwadze, że rząd turecki celowo wywiera presję na Szwecję i opóźnia jej przystąpienie do NATO w historycznym momencie rosyjskiej agresji;

- Q. mając na uwadze, że w 2022 r. nastąpiło znaczne pogłębienie integracji finansowej i gospodarczej między Turcją a Rosją, widoczne w wielu obszarach i na wielu rynkach, w tym w bankowości, nieruchomościach, turystyce i energetyce;
- R. mając na uwadze, że o ile wzrost gospodarczy w Turcji pozostaje solidny, inflacja utrzymuje się na poziomie najwyższym od 20 lat, a nierównowaga zewnętrzna w gospodarce pogłębia się;
- S. mając na uwadze, że Turcja przyjęła największą populację uchodźców na świecie, obejmującą prawie cztery miliony zarejestrowanych uchodźców głównie z Syrii, Iraku i Afganistanu; mając na uwadze, że istnieją wiarygodne doniesienia o deportacjach uchodźców przebywających w Turcji i doraźnym zawracaniu uchodźców na granicach Turcji przy rozpatrywaniu jedynie w niewielkim stopniu lub wcale ich wniosków o ochronę międzynarodową;

Ogólna ocena i ostatnie wydarzenia

1. przyjmuje do wiadomości wyniki niedawnych wyborów prezydenckich i parlamentarnych w Turcji i uważa je za oznakę ciągłości politycznej w tym kraju; z zadowoleniem przyjmuje wysoką frekwencję i zauważa, że wybory przeprowadzono w znacznym stopniu w pokojowy sposób, pomimo odosobnionych przypadków przemocy, głównie wobec zwolenników opozycji;
2. ubolewa jednak, że brak równych warunków przyniósł nieuzasadnione korzyści urzędującemu prezydentowi, co znalazło odzwierciedlenie w misji obserwacji wyborów OBWE/ODIHR i czego wyrazem były m.in. jawne nieobiektywne relacje w mediach i nierówny dostęp do nich; wyraża ponadto ubolewanie, że ostrzejsza retoryka, podżegający i dyskryminujący język, w tym wobec mniejszości, oraz ciągłe zastraszanie i nękanie zwolenników niektórych partii opozycyjnych, a także fałszywe oskarżenia partii rządzących o rzekomych związkach opozycji z terroryzmem osłabiły proces wyborczy; podkreśla, że na długo przed wyborami rząd turecki wykorzystywał swoją władzę nad instytucjami państwowymi i organami regulacyjnymi do kontrolowania narracji i debat zarówno w mediach tradycyjnych, jak i społecznościowych, do więzienia dziennikarzy i polityków oraz do usuwania z urzędu urzędników wybranych na obszarach z większością kurdyjską, aby zaszkodzić opozycji;
3. ponownie wyraża głęboki smutek w związku ze śmiertelnymi, niszczycielskimi trzęsieniami ziemi, które miały miejsce w południowo-wschodniej Turcji i w Syrii 6 lutego 2023 r., oraz składa szczere kondolencje rodzinom ofiar; z zadowoleniem przyjmuje międzynarodowe wysiłki na rzecz pomocy i odbudowy podejmowane w szczególności przez UE i jej państwa członkowskie i szybkie uruchomienie Unijnego Mechanizmu Ochrony Ludności w celu udzielenia pomocy dotkniętym obszarom, co jest wyrazem wielkiej solidarności Europy z narodem tureckim; uważa, że UE powinna nadal wspierać naród turecki w zaspokajaniu jego potrzeb w zakresie pomocy humanitarnej i wysiłków na rzecz odbudowy; z zadowoleniem przyjmuje w szczególności istotne zobowiązania podjęte na konferencji darczyńców zwołanej przez Komisję i szwedzką prezydentkę Rady oraz wzywa UE i państwa członkowskie, a także wszystkich innych darczyńców międzynarodowych do wywiązania się ze swoich zobowiązań oraz do zapewnienia przejrzystego, zrównoważonego i bezpiecznego planowania, realizacji i nadzorowania wysiłków na rzecz odbudowy i reagowania na klęski żywiołowe; podkreśla, że solidarność europejska może przyczynić się do wymiernej poprawy stosunków między UE a Turcją; jest zaniepokojony, że trzęsienie ziemi ujawniło błędy, takie jak nieprzygotowanie rządu, rozpadająca się infrastruktura i powszechna korupcja; wyraża ubolewanie, że w krytycznych godzinach po trzęsieniu ziemi dostęp do internetu i mediów społecznościowych był znacznie ograniczony, co wpłynęło na działania ratownicze, a dziennikarze byli celem ataków, co utrudniało swobodny przepływ informacji;
4. jest zdania, że rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie wpłynęła na stosunki UE–Turcja i dodała im nowy wymiar, ponieważ Turcja stara się jednocześnie utrzymywać więzi zarówno z Zachodem, jak i z Rosją; z zadowoleniem przyjmuje fakt, że w Zgromadzeniu Ogólnym ONZ Turcja głosowała za potępieniem rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie, a także zaangażowanie Turcji na rzecz suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy; jednocześnie ubolewa, że Turcja nie popiera sankcji poza ramami ONZ; podkreśla, że wskaźnik dostosowania Turcji do WPZiB spadł do najniższego w historii poziomu 7 % w porównaniu z 11 % w roku 2021; wzywa Turcję do jak najszybszego poczynienia znaczących postępów z myślą o dostosowaniu się do WPZiB Unii Europejskiej, w tym w odniesieniu do sankcji i przeciwdziałania obchodzeniu sankcji;
5. z zadowoleniem przyjmuje cel Turcji polegający na ułatwieniu rozmów między Ukrainą a Rosją oraz ponownie wyraża uznanie dla kluczowej roli Turcji wraz z ONZ w ustanowieniu i podtrzymywaniu czarnomorskiej inicjatywy zbożowej, która ma zasadnicze znaczenie dla przeciwdziałania globalnemu niedoborowi podstawowych dostaw żywności, w szczególności zboża; zauważa, że w odniesieniu do zagrożeń hybrydowych, w kontekście międzynarodowych konfliktów i kryzysów, obieg fałszywych informacji i propaganda w mediach społecznościowych i głównych środkach masowego przekazu zostały zaobserwowane również w tureckim środowisku informacyjnym; potępia fakt, że Turcja nie ograniczyła działalności rosyjskich mediów w kontekście rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie;

6. zauważa, że handel między Turcją a Rosją niemal uległ podwojeniu od początku wojny w Ukrainie i że istnieje podwyższone ryzyko, że objęte sankcjami towary i technologie, takie jak półprzewodniki, mogą przechodzić przez terytorium Turcji; podkreśla szczególne ryzyko, jakie stwarza unikanie sankcji pozwalające na transfer technologii podwójnego zastosowania do Rosji, która ostatecznie mogłaby zostać wykorzystana przez rosyjską armię w Ukrainie; odnotowuje częściowe środki podjęte w ostatnich miesiącach przez władze tureckie w celu zapobieżenia ponownemu wywozowi i bezpośredniemu tranzytowi do Rosji towarów objętych sankcjami UE; wzywa jednak Turcję do tego, by poszła o krok dalej i przestała być centrum dla podmiotów i osób fizycznych pragnących obejść sankcje, by za pomocą środków prawnych i regulacyjnych w pełni zagwarantowała, że nigdy nie dojdzie do obchodzenia sankcji na jej terytorium, oraz by podjęła wszelkie niezbędne kroki w tym zakresie, w tym poprzez karanie podmiotów i osób fizycznych; ubolewa nad tym, że obchodzenie unijnych sankcji przez Turcję osłabia zbiorowe wysiłki, oraz w związku z tym wzywa Komisję, by zbadała wzrost wymiany handlowej między Rosją a Turcją i oceniła odpowiednie przepływy handlowe, które mogłyby wskazywać na obchodzenie sankcji; wyraża ponadto zaniepokojenie faktem, że coraz większa liczba obywateli rosyjskich, w tym oligarchów, osiedla się w głównych tureckich miastach i regionach przybrzeżnych – przyczyniając się do gwałtownego wzrostu cen na rynku najmu i nieruchomości – skąd kontynuują swoją działalność gospodarczą i handlową, wprowadzając duże ilości rosyjskiego kapitału do tureckiego systemu; podkreśla oczekiwanie, że Turcja nie stanie się bezpieczną przystanią dla rosyjskiego kapitału i inwestycji; wyraża zaniepokojenie bliską współpracą Turcji z Rosją w zakresie rozwoju dużych elektrowni jądrowych, w tym budowanej elektrowni jądrowej Akkuyu, która jest własnością rosyjskiej Państwowej Agencji Energii Atomowej Rosatom i będzie przez nią eksploatowana;

7. w kontekście rosyjskiej inwazji na Ukrainę i zmiany architektury bezpieczeństwa na kontynencie europejskim wyraża głębokie ubolewanie, że ratyfikacja przystąpienia Szwecji do NATO jest opóźniana, tak jak wcześniej opóźniane było przystąpienie Finlandii do NATO, co jest tylko na rękę Rosji i pogarsza stosunki między Turcją a jej sojusznikami z NATO; w tym kontekście potępia ponadto próby podważania swobód demokratycznych w państwach członkowskich UE poprzez instrumentalizację udzielenia zgody na przystąpienie Szwecji do NATO; zauważa, że po dalszych konsultacjach prezydent Turcji ostatecznie 10 lipca 2023 r. zgodził się na jak najszybsze przekazanie Wielkiemu Zgromadzeniu Narodowemu Turcji protokołu w sprawie przystąpienia Szwecji do NATO oraz na ścisłą współpracę ze Zgromadzeniem z myślą o ratyfikacji tego protokołu; ubolewa jednak, że proces ten jest nadal w toku i że nie ma jasnego harmonogramu; wzywa Turcję do bezzwłocznej ratyfikacji członkostwa Szwecji w NATO; nalega, by władze tureckie wywiązały się z obietnicy bardziej konstruktywnego partnerstwa w NATO, w tym również w regionie wschodniej części Morza Śródziemnego; podkreśla, że proces akcesyjny jednego kraju do NATO w żaden sposób nie może być powiązany z procesem przystąpienia innego kraju do UE, ponieważ podstawą procesu przystąpienia owego drugiego kraju do UE nadal są własne osiągnięcia;

8. uważa, że jeśli chodzi o prawa człowieka i praworządność, ponury obraz przedstawiony w rezolucji z 7 czerwca 2022 r. w sprawie sprawozdania Komisji za 2021 r. dotyczącego Turcji pozostaje aktualny, i przypomina treść tej rezolucji; w pełni popiera rezolucję Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy z 12 października 2022 r. oraz powiązane sprawozdanie jego komitetu monitorującego w sprawie wywiązywania się przez Turcję z obowiązków i zobowiązań, a także rezolucje przyjęte przez Komitet Ministrów Rady Europy w oczekiwaniu na wykonanie wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w których to rezolucjach szczegółowo przedstawiono poważne braki w przestrzeganiu praw człowieka, o jakich stale informują znane na szczeblu lokalnym i międzynarodowym organizacje zajmujące się prawami człowieka;

9. jest zaniepokojony faktem, że owa negatywna tendencja nie daje się powstrzymać ani odwrócić oraz że w ciągu ostatniego roku trwał regres demokracji w Turcji, czego wyrazem jest kilka zmienionych ustaw, które zaostrzają cenzurę internetową i ograniczają dostęp do informacji pod pozorem zapobiegania informacjom wprowadzającym w błąd; jest również zaniepokojony nieustannymi represjami wobec wszelkich krytycznych głosów, zwłaszcza przed niedawnymi wyborami i w ich trakcie; ubolewa nad faktem, że wprowadzając szereg ustaw, w tym ustawę o mediach społecznościowych w 2020 r., ustawę o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy w 2021 r. i ustawę o dezinformacji w 2022 r., rząd turecki stworzył złożoną sieć przepisów służących jako narzędzie do systematycznej kontroli i uciszania dziennikarzy, pracowników mediów, organizacji społeczeństwa obywatelskiego, działaczy politycznych, naukowców i artystów; z ubolewaniem stwierdza, że Turcja stała się w skali globalnej przykładem państwa stosującego praktyki autorytarne; jest zaniepokojony rosnącą liczbą nieprawdziwych informacji w tureckich mediach społecznościowych, ale wyraża głębokie zaniepokojenie drażniąca ustawą o dezinformacji przyjętą w październiku 2022 r., która zaostrza kontrolę rządu nad platformami mediów społecznościowych i internetowymi serwisami informacyjnymi, wprowadzając kary więzienia za rozpowszechnianie „dezinformacji i fałszywych wiadomości”; twierdzi, że niejasna definicja „dezinformacji” i „zamiaru” naraża miliony użytkowników internetu w Turcji, w tym małe i średnie przedsiębiorstwa, na ryzyko wszczęcia postępowania karnego za publikowanie informacji, z którymi rząd się nie zgadza; uważa, że rząd turecki zachęca w ten sposób do autocenzury poprzez zastraszanie; jest zaniepokojony szerzeniem się propagandy państwowej, w szczególności prowadzonej przez państwową agencję informacyjną Anadolu;

10. potępia brak niezawisłości sądownictwa i polityczną instrumentalizację systemu sądowego, a także podkreśla, że obszar ten jest przedmiotem najwyższej troski UE, ponieważ niezawisłość sądownictwa stanowi podstawę funkcjonującego systemu demokratycznego, który działa w służbie i na korzyść społeczeństwa; jest nadal zaniepokojony poważnymi ograniczeniami podstawowych wolności, w szczególności wolności słowa i zrzeszania się, czego najlepszym symbolem wciąż jest sprawa Gezi, oraz ciągłymi atakami na prawa podstawowe członków opozycji, obrońców praw człowieka, prawników, związkowców, członków mniejszości, dziennikarzy, pracowników akademickich i działaczy społeczeństwa obywatelskiego, w tym poprzez nękanie sądowe i administracyjne, arbitralne stosowanie przepisów antyterrorystycznych, stygmatyzację i zamykanie stowarzyszeń; oczekuje, że wszystkie sektory zorganizowanego społeczeństwa tureckiego będą miały możliwość swobodnego wykonywania swojej pracy, ponieważ może to wzmocnić turecką demokrację; wyraża zaniepokojenie doniesieniami o nadmiernej przemocy stosowanej wobec więźniów; zdecydowanie podkreśla potrzebę zapewnienia humanitarnego traktowania wszystkich więźniów zgodnie z podstawowymi prawami człowieka;

11. wzywa Turcję do pełnego wdrożenia wszystkich wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, zgodnie z art. 46 europejskiej konwencji praw człowieka, co jest bezwarunkowym obowiązkiem wynikającym z członkostwa Turcji w Radzie Europy; jest zbulwersowany ciągłym lekceważeniem i niestosowaniem przez władze tureckie, zwłaszcza sądownictwo, przełomowych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, jak np. w sprawach Selahattina Demirtaşa i Osmana Kavali, w związku z czym wobec Turcji toczy się historyczne postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego w Radzie Europy;

12. potępia ciągłe prześladowanie, cenzurowanie i nękanie dziennikarzy oraz niezależnych mediów w Turcji; jest również zaniepokojony atakami na dziennikarzy i przeciwników politycznych pochodzących z Turcji, jakie mają miejsce w UE; wzywa władze tureckie, aby umożliwiły organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, prawnikom i innym przedstawicielom prawnym oraz prasie funkcjonowanie zgodnie z ich obowiązkami oraz w ramach ich kompetencji i zakresu działania, a także aby pozwoliły im na swobodne wykonywanie zawodu, ponieważ gwarantuje to ogólnie zdrowszą demokrację i społeczeństwo;

13. wyraża ubolewanie z powodu ataków na partie polityczne i członków opozycji, którzy znajdują się pod coraz większą presją; wyraża obawę, że po ostatnich wyborach represje i prześladowania opozycji politycznej nasiliły się z powodu pogarszania się sytuacji gospodarczej kraju; jest szczególnie zaniepokojony ciągłymi represjami wobec kurdyjskich polityków, dziennikarzy, prawników i artystów, w tym masowymi zatrzymaniami przed wyborami, a także toczącym się postępowaniem dotyczącym rozwiązania Ludowej Partii Demokratycznej; jest zaniepokojony wykorzystywaniem wymiaru sprawiedliwości do wpływania na decyzje polityczne partii opozycyjnych, takie jak sprawa przeciwko burmistrzowi gminy metropolitalnej Stambułu;

14. wyraża głębokie zaniepokojenie pogarszaniem się sytuacji w zakresie praw kobiet, przemocą ze względu na płeć i wzrostem liczby kobietobójstw, co odzwierciedla poważne niedociągnięcia w zapewnianiu skutecznej ochrony kobietom w Turcji; jest zaniepokojony w szczególności tzw. zabójstwami honorowymi; ubolewa nad brakiem wiarygodnych oficjalnych danych na temat kobietobójstw, chociaż organizacje działające na rzecz praw kobiet konsekwentnie o nich informują; wzywa władze tureckie do wspierania ofiar przemocy wobec kobiet i pociągania sprawców do odpowiedzialności; wyraża zaniepokojenie z powodu starć między uczestnikami marszu a policją 8 marca 2023 r., kiedy setki kobiet i aktywistów LGBT+ wzięło udział w 20. dorocznym Marszu Kobiet w Stambule; ponownie zdecydowanie potępia wycofanie się Turcji, na mocy dekretu prezydenckiego, z konwencji stambulskiej, co jest poważnym utrudnieniem wysiłków na rzecz promowania praw kobiet w tym kraju, i ponawia swój apel do rządu Turcji o uchylenie tej niedopuszczalnej decyzji oraz o przestrzeganie traktatów międzynarodowych, porozumień i zobowiązań, których Turcja jest stroną; wzywa Turcję, by szybko przyjęła skuteczny krajowy plan działania na rzecz zwalczania małżeństw dzieci i małżeństw przymusowych;

15. wyraża zaniepokojenie powszechnym nawoływaniem do nienawiści i dyskryminacją wobec społeczności LGBTI+; ubolewa nad ciągłym atakowaniem i nękaniami osób LGBTI+ oraz w szczególności stosowaniem retoryki anti-LGBTI+ przez polityków i urzędników publicznych wysokiego szczebla, w tym prezydenta Republiki Turcji; ubolewa, że od 2014 r. władze zakazały marszów równości w dużych miastach, w tym w Stambule; przypomina, że zobowiązania Turcji wynikające z europejskiej konwencji praw człowieka pociągają za sobą odpowiedzialność za zwalczanie dyskryminacji i przemocy wobec osób LGBTI, i wzywa władze tureckie do wywiązania się z podjętych zobowiązań oraz uwzględnienia orientacji seksualnej, tożsamości płciowej i cech płciowych jako zakazanych przesłanek dyskryminacji w przepisach antidyskryminacyjnych;

16. jest nadal głęboko zaniepokojony tzw. kwestią kurdyjską i ponownie podkreśla pilną potrzebę wznowienia wiarygodnego procesu politycznego z udziałem wszystkich zainteresowanych stron i sił demokratycznych, aby doprowadzić do jego pokojowego rozwiązania; wzywa nowy rząd turecki do poczynienia postępów w tym kierunku poprzez promowanie dialogu i pojednania; jest zaniepokojony poważnymi i pogłębiającymi się represjami wobec społeczności kurdyjskiej, zwłaszcza w południowo-wschodniej części kraju, w tym dalszym kurczeniem się praw kulturalnych i ograniczeniami prawnymi dotyczącymi używania języka kurdyjskiego jako języka nauczania;

17. odnotowuje wejście po ostatnich wyborach skrajnie prawicowych partii islamistycznych do tureckiego parlamentu w ramach koalicji rządzącej; jest zaniepokojony rosnącym znaczeniem programu islamistycznego w procesie stanowienia prawa i w wielu sferach administracji publicznej, w tym rosnącym wpływem Dyrekcji ds. Religii (Diyabet) w systemie edukacji;

18. z zadowoleniem przyjmuje nową świadomość Komisji, która doprowadziła do zaprzestania finansowania programu Erasmus+ i do odzyskania środków wypłaconych tureckiemu stowarzyszeniu Yavuz Sultan Selim, którego działalność była sprzeczna z wartościami UE; wzywa Komisję do kontynuowania wysiłków na rzecz dopilnowania, by z funduszy UE nie finansowano stowarzyszeń, które nie przestrzegają wartości UE;

19. zauważa, że nie odnotowano znaczących postępów w zakresie ochrony praw mniejszości etnicznych i religijnych, w tym praw greckiej ludności prawosławnej na wyspach Gökçeada (Imroz) i Bozca (Tenedos); wzywa władze tureckie, by w pełni szanowały historyczny i kulturowy charakter pomników i symboli kulturowych i religijnych, w szczególności tych, które znajdują się na liście światowego dziedzictwa UNESCO; z zaniepokojeniem odnotowuje ostatnie wydarzenia związane z pomnikiem Hagia Sophia i muzeum Chora; podkreśla potrzebę zniesienia restrykcji dotyczących kształcenia, mianowania i sukcesji duchownych, umożliwienia ponownego otwarcia seminarium na wyspie Chalki, które pozostaje zamknięte od 1971 r., oraz usunięcia wszelkich przeszkód uniemożliwiających jego prawidłowe funkcjonowanie; ponawia swój apel do Turcji o poszanowanie roli Patriarchatu Ekumenicznego Chrześcijan Ortodoksyjnych na całym świecie oraz uznanie jego osobowości prawnej i publiczne stosowanie kościelnego tytułu Patriarchy Ekumenicznego; wzywa Turcję do pełnego wdrożenia wszystkich odnośnych orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i zaleceń Rady Europy dotyczących ochrony praw własnościowych mniejszości oraz do wprowadzenia przepisów umożliwiających wszystkim wspólnotom religijnym i mniejszościom etnicznym uzyskanie osobowości prawnej poprzez wdrożenie odpowiednich zaleceń Komisji Weneckiej; wzywa władze tureckie do skutecznego prowadzenia dochodzeń i ścigania osób odpowiedzialnych za nawoływanie do nienawiści wobec mniejszości lub wandalizm w miejscach kultu religijnego;

20. wyraża głębokie zaniepokojenie utrzymującą się nadmierną koncentracją władzy w rękach prezydenta Turcji, bez skutecznych mechanizmów kontroli i równowagi, co poważnie osłabiło instytucje demokratyczne w tym kraju; podkreśla, że brak autonomii na wielu poziomach administracji, wynikający z ogromnej zależności od prezydenta w podejmowaniu wszelkiego rodzaju decyzji pod rządami jednej osoby, może prowadzić do dysfunkcji systemu, o czym świadczy powolna reakcja na niszczycielskie skutki lutowych trzęsień ziemi;

21. stwierdza, że rząd turecki nie jest zainteresowany niwelowaniem utrzymującej się i rosnącej luki między Turcją a UE w zakresie wartości i standardów, ponieważ od kilku lat wykazuje wyraźny brak woli politycznej do przeprowadzenia niezbędnych reform, zwłaszcza w zakresie praworządności, praw podstawowych oraz ochrony i integracji wszystkich mniejszości etnicznych, religijnych i seksualnych; stwierdza ponadto, że rząd turecki nie wykazał żadnego zainteresowania przestrzeganiem kryteriów kopenhaskich oraz dostosowaniem się do polityk i celów UE;

22. wyraża zaniepokojenie z powodu niewłaściwego funkcjonowania gospodarki rynkowej Turcji, zwłaszcza w odniesieniu do prowadzenia polityki pieniężnej i fiskalnej, a także z powodu otoczenia instytucjonalnego i regulacyjnego oraz bezpośredniego ingerowania przez prezydenta Turcji w politykę pieniężną; jest zdania, że rząd będzie teraz musiał zająć się słabościami gospodarczymi i wysokim poziomem inflacji; zwraca się do rządu o przywrócenie wiarygodności kluczowym instytucjom, takim jak turecki bank centralny i turecki instytut statystyczny; uważa, że silniejsze i bardziej uczciwe stosunki z UE pomogłyby złagodzić niektóre trudności i pomóc w poprawie poziomu życia ludności tureckiej;

23. wzywa Turcję do poczynienia postępów w dostosowywaniu przepisów w dziedzinie środowiska i działań klimatycznych do dyrektyw i dorobku prawnego UE; wyraża uznanie dla pracy tureckich obrońców praw środowiskowych; z zadowoleniem przyjmuje decyzję rządu tureckiego o ratyfikowaniu porozumienia klimatycznego z Paryża i jego zobowiązanie do osiągnięcia neutralności pod względem emisji dwutlenku węgla do 2053 r.; ubolewa, że zobowiązanie to nie jest realizowane w ramach konkretnych działań; ubolewa ponadto, że chociaż Turcja wyznaczyła ambitne cele w obszarach obejmujących kontrolę zanieczyszczeń, gospodarowanie odpadami i walkę ze zmianą klimatu, ich egzekwowanie pozostaje niewystarczające, a zarządzanie trwającymi kryzysami gospodarczymi ma pierwszeństwo przed wysiłkami na rzecz osiągnięcia zrównoważonej gospodarki; wzywa Turcję do zwiększenia wkładu w ochronę klimatu

i różnorodności biologicznej oraz do nadania priorytetu przyjęciu prawa o klimacie; ponawia swój apel do rządu tureckiego o wstrzymanie planów budowy elektrowni jądrowej Akkuyu, która ma być zlokalizowana w regionie podatnym na silne trzęsienia ziemi, co stanowi poważne zagrożenie nie tylko dla Turcji, lecz także dla regionu śródziemnomorskiego; w związku z tym zachęca Turcję do przyłączenia się do konwencji Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ z Espoo i z Aarhus oraz ponawia swój apel do rządu tureckiego o zaangażowanie rządów krajów sąsiadujących z tym krajem w związku z dalszym rozwojem projektu Akkuyu;

24. po okresie konfrontacji z zadowoleniem przyjmuje ostatnie kroki podjęte przez Turcję z myślą o normalizacji stosunków z kilkoma krajami, takimi jak Armenia, Egipt, Izrael i państwa Zatoki Perskiej; zachęca Turcję do konkretnych działań w związku z tymi pozytywnymi zmianami w odniesieniu do wszystkich sąsiadów; z zadowoleniem przyjmuje udział Turcji w szczytach Europejskiej Wspólnoty Politycznej; jest jednak nadal zaniepokojony faktem, że polityka zagraniczna Turcji wciąż jest w wielu aspektach sprzeczna z interesami UE i raczej nie przybliża się do UE, a w ubiegłym roku odnotowano jeszcze większe rozbieżności, jako że kraj osiągnął rekordowo niski – wynoszący 7 % – poziom dostosowania decyzji w sprawie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, na co wskazano w najnowszym sprawozdaniu Komisji na temat Turcji;

25. potępia interwencje wojskowe Turcji w Syrii i nielegalną okupację obszarów w północnej Syrii oraz fakt, że Turcja i lokalne frakcje syryjskie naruszają prawa ludności cywilnej i bezkarnie ograniczają jej wolności na terytoriach okupowanych przez Turcję; ubolewa, że okupacji towarzyszyła ucieczka dużej części ludności tego kraju, której powrót do tej pory jest niemożliwy ze względu na tureckich okupantów i sprzyjające im lokalne bojówki islamistyczne; ponownie podkreśla, że kolejne wtargnięcie wojsk lądowych do Syrii miałyby poważne konsekwencje dla bezpieczeństwa międzynarodowego;

26. wyraża zaniepokojenie tureckimi atakami lotniczymi w północnej Syrii i Iraku, w szczególności na region Sindżaru, gdzie mieszka ludność jazydów, która w 2014 r. doświadczyła ludobójstwa z rąk ISIS, oraz ciągłą obecnością wojskową na terytorium Iraku; przypomina, że ludność cywilna nigdy nie powinna być ofiarą samoobrony wojskowej; wzywa władze tureckie do powściągliwości i pełnego poszanowania norm międzynarodowych;

27. ubolewa, że stanowisko i polityka Turcji w odniesieniu do Libii pozostały w dużej mierze niezmienione; zauważa z zaniepokojeniem, że w październiku 2022 r. Turcja podpisała nowy protokół ustaleń z libijskim rządem jedności narodowej w sprawie węgłowodórów, co może mieć poważne konsekwencje dla stabilności w regionie w zakresie, w jakim wiązałyby się to z bezpośrednim lub pośrednim wdrożeniem dwóch nielegalnych protokołów ustaleń z 2019 r. w dziedzinie współpracy wojskowej i delimitacji stref morskich; ponownie potępia podpisanie protokołów ustaleń między Turcją a Libią w sprawie wszechstronnej współpracy w zakresie bezpieczeństwa i współpracy wojskowej oraz w sprawie wyznaczenia stref morskich, które to protokoły są ze sobą powiązane i stanowią wyraźne naruszenie prawa międzynarodowego, odpowiednich rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ i suwerennych praw państw członkowskich UE; wzywa Turcję do współpracy z operacją IRINI w egzekwowaniu embarga na broń nałożonego na Libię oraz w walce z przemytem ludzi i handlem ludźmi;

28. podkreśla coraz większe znaczenie Bałkanów Zachodnich w tureckiej polityce zagranicznej i specjalne więzi łączące Turcję z takimi krajami jak Bośnia i Hercegowina oraz Serbia, która jest najważniejszym partnerem Turcji w sprawach bałkańskich;

29. jest zaniepokojony ingerowaniem przez Turcję w państwach członkowskich UE, co jest wymierzone przeciwko obywatelom europejskim pochodzenia tureckiego; wzywa Komisję do wdrożenia zaleceń Komisji Specjalnej ds. Obcych Ingerencji (ING2) z pakietu na rzecz obrony demokracji w celu przeciwdziałania ingerencji zagranicznych władz; wzywa jednostki StratCom Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych, by udokumentowały podejrzenia dotyczące tureckiej dezinformacji skierowanej przeciwko UE i przedstawiły swoje ustalenia Parlamentowi Europejskiemu;

30. przypomina, że jako członek NATO Turcja odgrywa geostrategiczną rolę w zapewnianiu bezpieczeństwa regionalnego i europejskiego i oczekuje się od niej działania zgodnego z jej zobowiązaniami w ramach NATO;

31. popiera normalizację stosunków między Armenią a Turcją w interesie pojednania, stabilności i bezpieczeństwa w regionie oraz rozwoju społeczno-gospodarczego i z zadowoleniem przyjmuje dotychczasowe postępy; odnotowuje z uznaniem obecność premiera Armenii na zaprzysiężeniu nowo wybranego prezydenta Turcji; apeluje o szybkie wdrożenie porozumień osiągniętych przez specjalnych przedstawicieli rządów Turcji i Armenii, takich jak otwarcie przestrzeni powietrznej i granic między dwoma krajami; wzywa obie strony do zaangażowania w ten proces w dobrej wierze i bez warunków wstępnych; wyraża nadzieję, że może to dać impuls do normalizacji stosunków w regionie Kaukazu Południowego; ponownie zachęca Turcję do uznania ludobójstwa Ormian w celu przygotowania gruntu pod prawdziwe pojednanie między narodem tureckim i armeńskim oraz do pełnego przestrzegania zobowiązań do ochrony armeńskiego dziedzictwa kulturowego;

32. wyraża uznanie dla wysiłków Turcji na rzecz dalszego przyjmowania największej populacji uchodźców na świecie, liczącej prawie 4 miliony osób; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje przekazywanie unijnych środków finansowych na rzecz uchodźców i społeczności przyjmujących w Turcji oraz wyraża zdecydowane zobowiązanie do podtrzymania tego w przyszłości; wzywa Komisję do przedstawienia wniosku w sprawie dalszego finansowania na rzecz syryjskich uchodźców i społeczności przyjmujących w Turcji po 2024 r.; wzywa Komisję do zapewnienia najwyższej przejrzystości i dokładności podczas przydziału środków w ramach nowego Instrumentu Pomocy dla Uchodźców w Turcji oraz dopilnowania, by środki te były przekazywane przede wszystkim bezpośrednio uchodźcom i społecznościom przyjmującym oraz by były zarządzane przez organizacje gwarantujące rozliczalność i przejrzystość; popiera obiektywną ocenę współpracy UE–Turcja w kwestiach dotyczących uchodźców i migracji oraz podkreśla wagę przestrzegania przez obie strony ich odnośnych zobowiązań wynikających ze wspólnego oświadczenia UE–Turcja z 2016 r. i umowy o readmisji między UE a Turcją w odniesieniu do wszystkich państw członkowskich, co obejmuje wznowienie readmisji osób powracających z Grecji lub uruchomienie programu dobrowolnego przyjmowania ze względów humanitarnych; przypomina, że władze tureckie powinny przeprowadzać powroty wyłącznie na zasadzie dobrowolności i tylko wtedy, gdy można je przeprowadzić bezpiecznie; zdecydowanie sprzeciwia się wszelkiej instrumentalizacji migrantów przez rząd turecki; podkreśla potrzebę zapewnienia ochrony wszystkich praw i wolności uchodźców i migrantów; zauważa, że w wyniku godnej ubolewania instrumentalizacji uchodźców przez Turcję na Cyprze odnotowuje się w ostatnich latach stały wzrost liczby wniosków o azyl; przypomina Turcji o zobowiązaniu do podjęcia wszelkich niezbędnych środków w celu zapobieżenia powstawaniu nowych morskich lub lądowych szlaków nielegalnej migracji z Turcji do UE; jest głęboko zaniepokojony doniesieniami o arbitralnych deportacjach, a także o doraźnym zawracaniu osób zatrzymanych podczas próby przekroczenia granicy; potępia ksenofobiczne ataki na uchodźców w Turcji oraz podsycanie antyuchodźczej i antyimigracyjnej retoryki przez tureckich polityków; ubolewa nad niezapewnieniem dostępu do ponad 30 ośrodków detencyjnych w Turcji organizacjom międzynarodowym i krajowym w celu monitorowania i udzielania pomocy; wzywa Komisję do zapewnienia dostępności i odpowiedniego monitorowania projektów finansowanych przez UE;

33. z zadowoleniem przyjmuje deeskalację napięć obserwowaną ostatnio we wschodniej części Morza Śródziemnego oraz pozytywny rozwój sytuacji w ostatnim czasie, zwłaszcza w następstwie trzęsień ziemi z lutego, i wyraża nadzieję, że ewentualna nowa epoka w polityce zagranicznej Turcji może przynieść pozytywne rezultaty w stosunkach dwustronnych między Turcją a wszystkimi państwami członkowskimi UE; pozostaje w pełni świadomy, że wszelka pozytywna dynamika może z łatwością ulec odwróceniu w każdej chwili, dopóki podstawowe kwestie pozostaną nierozwiązane; wyraża zaniepokojenie oświadczeniami niektórych tureckich urzędników kwestionujących suwerenność wysp greckich; apeluje do Turcji o uszanowanie suwerenności wszystkich państw członkowskich UE na ich morzu terytorialnym i w ich przestrzeni powietrznej, a także ich suwerennych praw, w tym prawa do poszukiwania i eksploatacji zasobów naturalnych, wynikające z prawa UE i prawa międzynarodowego; w pełni solidaryzuje się z Grecją i Republiką Cypryjską; ponownie wzywa Turcję do wykazania rzeczywistego zbiorowego zaangażowania w rozstrzygnięcie kwestii wytyczenia granic wyłącznych stref ekonomicznych i szelfu kontynentalnego zarówno na Morzu Egejskim, jak i we wschodniej części Morza Śródziemnego, w dobrej wierze i zgodnie z prawem międzynarodowym oraz zasadą stosunków dobrosąsiedzkich oraz do powstrzymania się od wszelkich jednostronnych, niezgodnych z prawem działań lub gróźb; wyraża głębokie zaniepokojenie faktem, że Turcja nadal podtrzymuje formalną groźbę wojny przeciwko Grecji (*casus belli*), gdyby Grecja skorzystała z przysługującego jej prawa do rozszerzenia swoich wód terytorialnych do 12 mil morskich na Morzu Egejskim, zgodnie z artykułem 3 Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawie morza; wzywa wszystkie zainteresowane strony do zaangażowania się w dobrej wierze w pokojowe rozstrzygnięcie sporów;

34. wyraża ubolewanie z powodu utrzymującego się problemu cypryjskiego; zdecydowanie potwierdza swoją opinię, że jedynym trwałym rozwiązaniem kwestii cypryjskiej jest sprawiedliwe, kompleksowe i wykonalne porozumienie, również w odniesieniu do aspektów zewnętrznych, w ramach ONZ, oparte na federacji złożonej z dwóch społeczności i dwóch stref, z jednolitą międzynarodową osobowością prawną, jednolitą suwerennością, jednolitym obywatelstwem i równością polityczną, jak określono w odnośnych rezolucjach Rady Bezpieczeństwa ONZ oraz zgodnie z prawem międzynarodowym i z poszanowaniem zasad, na których opiera się Unia; ubolewa nad faktem, że rząd turecki porzucił uzgodnione podstawy rozwiązania sporu i ramy ONZ, aby samodzielnie bronić rozwiązania dwupaństwowego na Cyprze; wzywa Turcję do porzucenia tej niedopuszczalnej propozycji rozwiązania dwupaństwowego; zdecydowanie potępia wszelkie działania mające na celu ułatwienie lub wsparcie w jakikolwiek sposób międzynarodowego uznania nielegalnego secesyjnego podmiotu na Cyprze i podkreśla, że takie działania poważnie szkodzą wysiłkom na rzecz stworzenia warunków sprzyjających wznowieniu rozmów w sprawie ugody pod auspicjami Organizacji Narodów Zjednoczonych; popiera wszystkie konstruktywne propozycje mające na celu przełamanie impasu w procesie rozwiązania tego sporu i wzywa UE do aktywniejszego zaangażowania się w tę kwestię; potępia fakt, że popierając publiczne otwarcie dzielnicy Warosia Turcja nadal narusza rezolucje Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 550(1984) i 789(1992), w których wzywa się Turcję do przekazania obszaru Warosia jej prawowitym mieszkańcom pod tymczasową administracją ONZ; jest zdania, że naruszenie to podważa wzajemne zaufanie, a tym samym perspektywę wznowienia bezpośrednich rozmów w sprawie kompleksowego rozwiązania problemu cypryjskiego; zdecydowanie wzywa Turcję do odwołania jej nielegalnych i jednostronnych działań w Waroszy; apeluje ponadto do Turcji o wycofanie jej wojsk z Cypru, o powstrzymanie się od wszelkich jednostronnych działań, które utrwaliłyby stały podział wyspy, i od działań zmieniających równowagę demograficzną; pilnie apeluje o jak najszybsze wznowienie, pod auspicjami sekretarza generalnego ONZ, negocjacji w sprawie ponownego zjednoczenia

Cypru, od punktu, w którym zakończono je w Crans-Montanie w 2017 r.; ponownie wzywa Turcję, by wypełniła zobowiązanie do pełnego i niedyskryminacyjnego wdrożenia protokołu dodatkowego do układu z Ankary wobec wszystkich państw członkowskich, w tym Republiki Cypryjskiej; jest nadal zaniepokojony ograniczeniami edukacyjnymi, z jakimi borykają się enklawy greckich Cypryjczyków; ubolewa nad faktem, że Turcja nadal nie poczyniła postępów na drodze do normalizacji stosunków z Republiką Cypryjską; podkreśla, że współpraca pozostaje kluczowa w obszarach takich jak wymiar sprawiedliwości i sprawy wewnętrzne, a także prawo lotnicze i komunikacja w ruchu lotniczym ze wszystkimi państwami członkowskimi UE, w tym z Republiką Cypryjską; wyraża ubolewanie z powodu faktu, że Turcja stale odmawia przestrzegania prawa lotniczego, a statkom pływającym pod banderą jednego państwa członkowskiego odmawia dostępu do cieśniny Bosfor i Dardaneli; jest zdania, że jest to obszar, w którym Turcja mogłaby udowodnić swoje zaangażowanie na rzecz środków budowania zaufania;

35. potępia rozpoczęcie przez tureckie siły okupacyjne nielegalnych prac budowlanych w strefie buforowej w pobliżu dwuwspólnotowej wioski Pyla/Pile na Cyprze, a także ataki na siły pokojowe ONZ i uszkodzenie pojazdów ONZ 18 sierpnia 2023 r.; wzywa do poszanowania statusu strefy buforowej i mandatu sił pokojowych ONZ na Cyprze; przypomina, że w świetle prawa międzynarodowego zagrożenia dla bezpieczeństwa sił pokojowych ONZ i niszczenie mienia ONZ stanowią przestępstwo; wzywa Turcję i przywódców Turków cypryjskich do zaprzestania i zaniechania wszelkich takich jednostronnych działań oraz do unikania wszelkich działań i prowokacji, które nie sprzyjają wznowieniu negocjacji prowadzonych przez ONZ;

36. ponawia swój apel do Turcji o zapewnienie tureckiej wspólnotie cypryjskiej niezbędnej przestrzeni, aby mogła działać zgodnie ze swoją rolą prawowitej wspólnoty na wyspie, co jest prawem gwarantowanym przez konstytucję Republiki Cypryjskiej; ponawia swój apel do Komisji o wzmożenie wysiłków na rzecz nawiązania kontaktu z turecką wspólnotą cypryjską i przypomina, że jej miejsce jest w Unii Europejskiej; wzywa wszystkie zaangażowane strony do wykazania większej odwagi przy zbliżaniu społeczności; podkreśla, że po kompleksowym rozwiązaniu problemu cypryjskiego dorobek prawny UE musi zostać wdrożony na całej wyspie; w międzyczasie podkreśla, że Republika Cypryjska jest odpowiedzialna za zintensyfikowanie wysiłków na rzecz ułatwienia współpracy Turków cypryjskich z UE; pochwała ważną pracę Komitetu ds. Osób Zaginionych, w którego skład wchodzi przedstawiciele obu społeczności, i ponawia swój apel do Turcji o wzmożenie wysiłków na rzecz przekazywania kluczowych informacji z archiwów wojskowych, a także dostępu do świadków na obszarach zamkniętych; ponownie potępia turecką interwencję wojskową w Syrii, ponieważ narusza ona prawo międzynarodowe oraz zagraża stabilności i bezpieczeństwu całego regionu; potępia powtarzające się próby zastraszania przez Turcję dziennikarzy wywodzących się ze społeczności Turków cypryjskich i postępowych obywateli we wspólnocie Turków cypryjskich oraz zamykania im ust, co narusza ich prawo do wolności opinii i wypowiedzi;

Dalsze działania w obszarze stosunków między UE a Turcją

37. ponownie wyraża głębokie przekonanie, że Turcja jest krajem o strategicznym znaczeniu z punktu widzenia polityki, gospodarki, energii i polityki zagranicznej, kluczowym partnerem, jeśli chodzi o stabilność w szerszym regionie, oraz ważnym sojusznikiem, również w ramach NATO; potwierdza, że UE jest zdecydowana utrzymywać jak najlepsze stosunki z Turcją w oparciu o dialog, szacunek i wzajemne zaufanie, zgodnie z prawem międzynarodowym i w oparciu o dobre stosunki sąsiedzkie; apeluje o oparcie stosunków między UE a Turcją na długoterminowej wizji i współpracy, a nie na konfrontacji;

38. w związku z powyższym uważa, że wobec braku zdecydowanej zmiany nastawienia ze strony rządu tureckiego w obecnych okolicznościach nie można wznowić procesu przystąpienia Turcji do UE; wzywa rząd turecki oraz instytucje Unii Europejskiej i państwa członkowskie do przełamania obecnego impasu i poczynienia postępów z myślą o bliższym, bardziej dynamicznym i strategicznym partnerstwie; zaleca podejście do tej kwestii z największą odpowiedzialnością i zaangażowaniem oraz rozpoczęcie procesu refleksji w celu znalezienia równoległych i realistycznych ram stosunków między UE a Turcją, obejmujących interesy wszystkich zainteresowanych stron; wzywa zatem Komisję do zbadania w ramach kompleksowego i pluralistycznego procesu możliwych formatów ram, takich jak zmodernizowany układ o stowarzyszeniu, które będą atrakcyjne dla obu stron;

39. podkreśla, że demokracja, praworządność i prawa podstawowe, jak również wzajemne poszanowanie suwerenności i integralności terytorialnej oraz przestrzeganie praw mniejszości powinny być centralnymi elementami stosunków dobrosąsiedzkich między UE a Turcją oraz że podstawę wszelkich ram tych stosunków powinny stanowić zasady prawa międzynarodowego i multilateralizmu;

40. uznaje i pochwała demokratyczne i proeuropejskie aspiracje większości tureckiego społeczeństwa (szczególnie wśród młodzieży tureckiej), o których UE nie zapomni; wyraża zdecydowane zaangażowanie na rzecz utrzymania i zwiększenia wsparcia dla niezależnego społeczeństwa obywatelskiego w Turcji, w tym bezpośredniej pomocy finansowej, niezależnie od okoliczności i ram przyszłych stosunków, w tym poprzez regularne monitorowanie sytuacji w zakresie wolności zgromadzania i stowarzyszania się w Turcji oraz ochrony obrońców praw człowieka, a także poprzez monitorowanie kurczącej się przestrzeni obywatelskiej; ponawia swój apel o umocnienie i pogłębienie wzajemnej wiedzy oraz zrozumienia między społeczeństwem tureckim i społeczeństwami państw członkowskich UE, a także o wspieranie rozwoju kultury i wymiany społeczno-kulturowej oraz zwalczanie wszelkich przejawów uprzedzeń społecznych, religijnych, etnicznych lub kulturowych; zachęca Turcję i UE do promowania wspólnych wartości przez wspieranie młodych ludzi, promowanie uczestnictwa młodzieży oraz wykorzystywanie wcześniejszych doświadczeń we współpracy w dziedzinie badań naukowych i edukacji; w związku z tym z zadowoleniem przyjmuje umowy przyznające Turcji status stowarzyszenia z programami „Horyzont Europa” i Erasmus+ oraz z Europejskim Korpusem Solidarności na lata 2021–2027, a także apeluje o zwiększenie wsparcia UE na rzecz tych programów;

41. potwierdza swoje poparcie dla zmodernizowanej unii celnej o szerszym, korzystnym dla wszystkich stron zakresie; mogłaby ona obejmować szeroki zakres obszarów będących przedmiotem wspólnego zainteresowania, w tym cyfryzację i dostosowanie do Zielonego Ładu; podkreśla, że taka modernizacja musiałaby opierać się na silnej warunkowości związanej z prawami człowieka i podstawowymi wolnościami, poszanowaniem prawa międzynarodowego i stosunkami dobrosąsiedzkimi oraz że można ją przewidzieć jedynie po pełnym wdrożeniu przez Turcję protokołu dodatkowego w sprawie rozszerzenia układu z Ankary na wszystkie państwa członkowskie bez zastrzeżeń i w sposób niedyskryminacyjny; podkreśla, że obie strony muszą być w pełni świadome tego demokratycznego uwarunkowania od początku negocjacji, ponieważ Parlament nie wyrazi zgody na ostateczne porozumienie bez postępów w tej dziedzinie; wyraża ubolewanie, że obecna unia celna nie będzie w pełni wykorzystywać swego potencjału, dopóki Turcja całkowicie i skutecznie nie wdroży protokołu dodatkowego w odniesieniu do wszystkich państw członkowskich w sposób pozbawiony dyskryminacji; w dalszym ciągu wyraża gotowość do poczynienia postępów na drodze ku liberalizacji reżimu wizowego, gdy tylko władze tureckie spełnią sześć niespełnionych jeszcze kryteriów oraz stanie się to w sposób rzeczywiście niedyskryminacyjny wobec wszystkich państw członkowskich; głęboko ubolewa nad ciągłymi próbami obwiniania UE przez władze tureckie za brak postępów w tej dziedzinie, a jednocześnie Turcja nie podejmuje żadnych niezbędnych kroków w celu spełnienia sześciu znanych jej kryteriów; zachęca państwa członkowskie do podjęcia środków w celu wprowadzenia przyspieszonych procedur wizowych dla tureckich studentów uczestniczących w programie Erasmus;

o

o o

42. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji przewodniczącemu Rady Europejskiej, Radzie i Komisji; zwraca się o przetłumaczenie niniejszej rezolucji na język turecki i przekazanie jej prezydentowi, rządowi i parlamentowi Republiki Turcji.